

Ключевые слова: полное предложение, неполное предложение, эллипсис, эллипсация.

Abstract. The article «The elliptical incomplete sentences in the texts-interviews with politicians» is dedicated to the study of the characteristics of the incomplete elliptical sentences in the modern political discourse. Over 200 elliptical sentences were chosen due to the method of continuous sampling, the frequency of their use was specified due to the statistical method. The history of study of the incomplete sentences was represented, the views of linguists on ellipsis were regarded. The main types of the elliptical sentences in the texts-interviews with politicians were identified. It was educed that the most frequent cases of the ellipsis are those that are of the verbs with the meaning of existence, of speech, of subject in the two-member sentence or of the attribute in the two-member or one-member sentence.

Keywords: complete sentence, incomplete sentence, ellipsis, ellipsation.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Дудик, П. С. Стилїстика української мови: навч. посібн. для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Видавн. Центр «Академія», 2005. – С.256 — 259.
2. Загнітко, А. П. Український синтаксис: теоретико-прикладний аспект. – Донецьк, 2009. – С.60 – 61.
3. Загнітко, А. П. Теоретична граматика української мови. Морфологія. Синтаксис.– Донецьк : ТОВ «ВКФ «БАО», 2011. – С. 627 – 631.
4. Караман, С.О., Караман О. В., Плющ М. Я. [та ін.] Сучасна українська літературна мова: навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. / за ред. С.О. Карамана. – К.: Літера ЛТД, 2011. – С.364 — 367.
5. Марченко, Т. В. Семантика й прагматика неповних речень в українській мові : автореф. дис.на здобуття ступення канд. філологічних наук.: спеціальність «Українська мова». – Луганськ, 2007 – 23 с.
6. Богатько, В. В. Явища еліпсису в мові сучасної публіцистики: автореф. дис.... канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова». – Київ, 2005. – 21 с.
7. Завальнюк, І. Я. Синтаксичні одиниці в мові української преси початку ХХІ століття: функціональний і прагмалінгвістичний аспекти: монографія . – Вінниця : Нова Книга, 2009. – 400 с.
8. Коваль, Т. Л. Експресивність та засоби її творення в сучасному дискурсі преси // Лінгвістичні студії: Зб. наук.праць. – Випуск 24 / Укл. А.Загнітко (наук.ред.) та ін. – Донецьк: ДонНУ, 2012. –С.120 – 125.
9. Назар 2012: Назар, Р. М. Репортажний текст: структура, семантика: монографія / за наук. ред. канд. філол. наук, доцента М. О. Вінтоніва. – Донецьк: Світ книги, 2012. – 156 с.
10. Шахматов, А. А. Синтаксис русского языка [Текст] / А. А. Шахматов. – Л.: Учпедгиз, 1941. – С.236
11. Булаховский, Л. А. Курс русского литературного языка. – Т.1 [Текст] / Л. А. Булаховский. –К.: Рад. шк, 1952. – С.404.
12. Загнітко, А. П. Український синтаксис: теоретико-прикладний аспект. – Донецьк, 2009. – С. 60.
13. Загнітко, А. П. Український синтаксис: теоретико-прикладний аспект. – Донецьк, 2009. – С. 59.
14. Каргина И. М. Синтаксическая неполнота предложения в когнитивно- дискурсивном, информационном и изофункциональном аспектах: автореф. дис.... канд. филол. наук: спец. 10.02.01 «Русский язык». – Ставрополь, 2015. – С.13.
15. Лекант, П. А. Современный русский литературный язык. – М., 2007. – С.462
16. Загнітко, А. П. Теоретична граматика української мови. Морфологія. Синтаксис.– Донецьк : ТОВ «ВКФ «БАО», 2011. – С. 627.
17. Загнітко А. Український синтаксис: теоретико-прикладний аспект. – Донецьк, 2009. – С.60.
18. Сучасна українська літературна мова: підручник / за ред. М. Я. Плющ. – К.: Вища шк., 2006. – С. 359.

УДК 82-31.161.2-311.6.12

СТИЛЕТВОРЧІ ЧИННИКИ РОМАНУ МАРІЇ МАТІОС «СОЛОДКА ДАРУСЯ»

Ю.В. Грицай, С.А. Цікавий

Анотація. У статті вивчається індивідуальний стиль М. Матіос, визначаються стилетворчі чинники роману «Солодка Даруся». Проблема стилю у статті розуміється розширено, включає як змістові, так і формальні параметри. Уточнюється поетичне визначення стильової домінанти.

Ключові слова: індивідуальний стиль, роман, символіка, образність.

Питання про індивідуальний стиль письменника та стильові складники творчості митця на

сучасному етапі розвитку літературознавства є досить суперечливим та дискусійним, адже не кожний автор володіє «своїм» стилем, тобто таким, за яким безпомилково вгадувалося б його авторство.

Індивідуальні авторські стилі займають особливе місце в літературознавстві. Авторська оригінальність високо цінувалася вже в античну епоху. Однак протягом багатьох століть вважалося, що проявлятися вона повинна лише в рамках загальних і непорушних правил, які описувалися в трактатах по риторичі та поезії. Звідси той величезний вплив, який мала аж до 19 ст. так звана теорія трьох стилів. В її основі лежало переконання в необхідності жорсткої відповідності теми, сюжету твору і тих виразних засобів, за допомогою яких розкривається ця тема. Конкретний автор повинен був показати свою майстерність, перебуваючи в рамках заздалегідь заданих стилів, змішання яких заборонялося.

Індивідуальний стиль – це напрочуд динамічна категорія, адже, маючи певне «стильове обличчя» письменник з кожним твором видозмінює його. Це явище є досить закономірним, оскільки змінюється світогляд письменника, змінюється проблематика й тематика його творів, що приводить до зміни й інших параметрів стилю. М. Х. Коцюбинська зауважує, що наявність авторського «Я» та його змінність у певному творі (чи групі творів) забезпечує його стилістичний лад [1, с.434].

Вивчення індивідуального стилю митця потребує врахування багатьох екстралітературних та інтралітературних факторів: особливості доби, тенденції літературного розвитку і зв'язок із ними митця, специфіку художнього мислення письменника, його естетичні принципи й шукання.

На думку Віталія Карпенка, можна багато думати над застосуванням мовностилістичних засобів. Проте виходить усе само собою, очевидно багато залежить від загальної освіченості, ерудованості, культури. А щоб сидіти і думати, що там треба якийсь епітет, метафору, а далі ще щось вигадувати – це безнадійна справа. Навіть у тих, хто пише інтуїтивно, у підсвідомості відкладається якась схема, хоча не обов'язково, щоб він її дотримувався.

Оскільки стиль є не елементом, а властивістю художньої форми, він не локалізований (як, наприклад, елементи сюжету чи художні деталі), а як би розлитий у всій структурі форми. Тому організуючий принцип (виявляється в будь-якому фрагменті тексту, кожна текстова «точка» несе на собі відбиток цілого. Завдяки цьому стиль впізнаємо по окремому фрагменту: досвідченому читачеві достатньо прочитати невеликий уривок твору справжнього письменника, щоб з упевненістю назвати автора [2, с.76].

Марія Матіос відома широкому загалові передовсім як поетеса, прозаїк, публіцист. Своїми творами письменниця змінює світосприйняття людей, змушує задуматися над людськими цінностями. Вона добре знає, що хоче сказати кожною своєю книжкою.

Проза Марії Матіос, будучи оригінальним і самобутнім явищем, максимально відповідає ідейно-стильовим параметрам української літератури порогу тисячоліть. Окремі грані творчої еволюції письменниці зауважено у відгуках Я. Голобородька [3], М. Шевченка [4], Б. Червона [5] та ін. Про неї охоче пишуть тижневики «Друг читача», «Голос України», «Літературна Україна», «Дзеркало тижня» та ін.

Проте, незважаючи на посилену увагу до цієї постаті з боку критиків і літературознавців, її надбання вивчене ще недостатньо, навіть сукупно наявні на сьогодні розвідки чітко не вимальовують константних особливостей епічного дискурсу М. Матіос, риси творчого портрета і художнього стилю прозаїка проявлені лише частково [6, с.45].

У своїй творчості М. Матіос послуговується власною аксіомою, що література – це консервація часу і людини. І все. Не засіб соціального впливу, тим паче – у звуженому совковому розумінні, не дзеркало реальності, а осмислення буття у різних його проявах.

Письменниця береться за перо лише тоді, коли їй є що сказати [7, с.5].

Марії Матіос безперечно є що сказати романом «Солодка Даруся».

Павло Загребельний пише: «Письменниця Марія Матіос романом «Солодка Даруся» сміливо і

рішуче відкинула правила політичної обережності й суспільних табу – і на свій страх і ризик здійснила жорстоку мандрівку в наше криваве і не менш жорстоке історичне пекло, в безодню, куди лячно зазирати».

Сама Марія Матіос говорить: «Солодка Даруся» – це, до певної міри, архетип української людини в нелюдських умовах української дійсності в часи окупації, переділв територій і кордонів, безконечної зміни влади, безконечних випробувань серця на розрив. Не всяка психіка могла адекватно вийти з таких лещат. Однак це лише на перший погляд. Даруся – це не тільки метафора нашої історії, це ще й ключ до розуміння того, що людина – істота не тільки слабка, але й неймовірно сильна і чиста навіть у своєму каліцтві, бідності і пожиттєвій приреченості. Подеколи – навіть сильніша від здорових і вдатних. І саме цим – вища» [8, с.5].

Відзначаємо: роман Марії Матіос «Солодка Даруся» – оригінальне явище в нашому мистецькому житті. Він і за будовою, і за внутрішньою трагедійною напругою, і за структурою розкриття образів є неповторним. Письменниця виступила новаторкою, увівши новий жанр роману-драми в українській літературі. Читачів зачаровує майстерне поєднання двох шарів оповіді – літературної й діалектної, позначених елементами кінематографічності й драматургійності.

Дмитро Павличко відзначив: «Такого стефанівського лаконізму, лексичного багатства, взятого з гуцульського діалекту села Розтоки, де виросла Марія Матіос, у нашій прозі ще не було. А як було, то хіба лиш під пером покутських класиків, але й там літературна мова й діалект не були так органічно поєднані, як це бачимо у «Солодкій Дарусі» [9, с.6].

Роман Марії Матіос «Солодка Даруся» називають українською історією 30-х-70-х років ХХ століття в її буковинському й галицькому ареалах. Твір письменниці вводить нас у розуміння життя гуцулів як об'єкта дискримінаційної політики за різних окупаційних режимів, передає напружені стосунки, що існували в Буковині й Галичині між українською більшістю і румунською, німецькою, радянською адміністрацією, переломлення у філософії, психіці, світогляді, сприйняття світу, які відбуваються в людей під час карколомних історичних подій.

Роман Марії Матіос «Солодка Даруся» – закодоване бачення світу – дає читачеві ключі до скарбниці людських почувань у межових ситуаціях, допомагає глибше пізнати свою землю, могутне генетичне коріння народу. Враження від сприймання тексту дуже сильне: картинно все відчувається й уявляється, додається емоційний музичний ряд. Атмосфера твору дає можливість реципієнту зануритись у той історичний час і пересвідчитись у справедливості анотаційного слова до роману: «...історія і кожна окрема людина за всіх часів і режимів пов'язані одною пуповиною, а гріх і його спокута – явища майже осяжні, матеріальні. Це вражаюча, приголомшлива розповідь про безпощадні жорна історії, невитравлюване людське зло і незнищенне добро водночас, про природну толерантність людей різної крові і націй у часи історичних катаклізмів та про незбагненні пристрасті маленького людського серця» [10, с.4].

Марія Матіос у романі «Солодка Даруся» обертає такі ключові поняття філософської системи екзистенціалізму, як абсурдність світу, відчуженість людини від суспільства, її «закиненість у ворожий світ», межові ситуації, страх, самотність, неспокій, жах, відчай, внутрішній біль [10, с.19].

Це історичний, філософський, психологічний роман, «книга – метафора для всеукраїнської новітньої історії» [9, с.6].

Роман «Солодка Даруся» за найголовнішими критеріями належить до видатних непроминальних творів. Це неабияке явище на нашому літературному полі, це наша червона ружа. Незвичайний, безпрецедентний успіх має цей роман серед читачів. Справді важко назвати який-небудь інший твір літератури, що мав би такий розголос і резонанс.

Роздуми Марії Матіос про роман «Солодка Даруся»: «Такі книжки, як «Даруся», чи «Нація», або «Життя коротке», не є робленими, вони пишуться у напівсвідомому стані. Тебе нема, ти між землею й небом, і ти не думаєш про те, як це сприйматимуть, що про це скажуть, що напишуть і чи взагалі будуть писати; воно тебе несе, як повінь, як несе людину вода, і вона або врятується, або ні,

вона вже собі не підвладна, – стихії. Такі книжки не вигадуються. Воно саме приходить. Якби писати тільки такі книжки, як «Даруся», можна і «дахом поїхати» [11, с.15].

Аналізуючи повість-новелу ми зазначаємо, що письменниця експериментує зі структурою художнього твору, широко вводячи в тканину тексту діалоги, монологи, драматичний елемент [12, с.49-51].

За визначенням Дмитра Павличка у цій драмі на «три життя» немає нічого однозначного: ні персонажів, ні обставин, ні розв'язки. В романі немає епохальних людей чи подій, позитивних чи негативних героїв, але, як стверджує критика, «коли читаєш цю книгу, болить серце». Це повість, за сюжетом – новела, за шириною охоплення історичних подій – роман, за насиченням оповіді діалогами, прямою мовою – п'єса.

Марія Матіос уміє торкатися больових точок нашої української історії, трансформувати історичну правду в художню. Кожен читач задумується, в межах якої художньої системи народився роман «Солодка Даруся», і однозначної відповіді дати не може. Домінантними є риси реалістичної, віднаходимо у творі по суті ознаки експресіоністичної стильової системи: психологізм у розкритті внутрішнього світу героїв, лаконізм і місткість художнього вислову, прийом калейдоскопізму – швидка зміна емоційно насичених картин, драматично-трагічна загостреність конфлікту між особистістю і тоталітарною системою, між індивідумом і соціумом, відтворення почуття тривоги й відчаю, підпорядкування подій потребам виразу сильних емоцій, використання засобів підвищеної виразності для нагнітання емоцій, глибокий підтекст твору, домінування діалогів персонажів. У літературний текст Марія Матіос вводить тридцять три діалоги. Вони виконують різні функції. Діалоги наближають епічний твір до драматичного, бо «розмивають» його родо-жанрову структуру. У жанрову матрицю «Солодкої Дарусі» епічний і драматичний складники входять як рівноправні частини структури тексту, їх поєднання утворює особливий художній ритм і настрої.

Марія Матіос уміло вплітає в епічну тканину роману сцени з різними думками черemoшнянців про головних персонажів – Дарусю, Івана Цвичка, Матронку й Михайла, що надає твору соціального звучання, розширює його епічні й драматичні рамки.

Перехід від драматичних діалогів до авторської розповіді і навпаки сприймається реципієнтами як перебазування в іншу художню структуру. За допомогою таких комбінацій моделюється художній універсум роману. Така епічно-драматична організація тексту дозволяє нам власне й зробити висновок, що «Солодка Даруся» – це роман-драма (романна драма).

Діалогічність сприяє поглибленню психологічного первня, показує національні особливості мислення, стає з'єднувальними ланками в подієвому русі.

Твір Марії Матіос складається з трьох частин, трьох мозаїчних картин: «Даруся» – драма щоденна, «Іван Цвичок» – драма попередня, «Михайлове чудо» – драма найголовніша. Вони створюють монолітний сплав двох часових площин.

Роман починається діалогом двох сусідок – Марії й Василяни – про жоржини, ружу, лілії, який характеризує солодку Дарусю як шляхетну душу, що розуміється на квітах і опікується ними, як дитиною. Завершується твір знову розмовою цих же жінок про рожеву ружу. Але йдеться в цьому діалозі не про квітку, а про вже відому читачеві долю героїні.

Цей початковий і підсумковий діалоги сприймаються як своєрідне обрамлення роману-драми. Роздуми про життя, яке нагадає трояку ружу («то чорне тобі покажеться, то жовте, а там, дивися, загориться червоним»), інтуїтивне осягнення як фізичного існування, так і духовної сутності буття.

У «Дарусі» – драмі щоденній розповідається про головну героїню роману – Дарусю. Вона німа, каліка, односельці думають, що вона несповна розуму, а тому роками сміються з нещасної й хворої, називаючи її «солодкою Дарусею». У селі пам'ятають, що колись за льодяники-півники розповіла, як її батько – колгоспний заготівельник – добровільно віддав бійцям УПА молочні продукти.

Драма попередня «Іван Цвичок» є більш відкритою. У ній розповідається про ще одну знедолену людину Івана Цвичка.

Іван Цвичок – зайда, невдатливий, неfortunний чоловік, про якого ніхто нічого не знав у Черемошнім («колий де Іванові пуп рубали, де хрестився, хто його мама-тато, і чи має він бодай би який дім-двір»).

Авторка творить образ майстра, який виготовляє гуцульський губний музичний інструмент дримбу, грає на ньому, заробляючи собі на життя. А найголовніше – він був близькою людиною для Дарусі. Поруч із ним вона оживала, у неї переставала боліти голова. Кохання Івана Цвичка до Дарусі є сплавом цілої множини почуттів. Він добровільно прирік себе на страждання і муки любові. Дарусина оселя для Йвана – це пристанище обов'язку, радощів, чистоти і свіжості. Він нами сприймається як втілення правди і совісті народної [13, с.11].

У драмі найголовніший – «Михайлове чудо» Марія Матіос відтворює життя гуцулів. У центрі уваги письменниці талант молодого подружжя Ілашуків з Черемошного – Михайла й Матронки – батьків солодкої Дарусі. Авторка за допомогою яскравих художніх деталей показує, що доля Михайла й Матронки була вже визначена під час їхнього весілля. Коли наречений і наречена танцювали гуцулку, то у Фіцика на скрипці обірвалася струна. Це було дуже поганим знаком. Небезпека й горе справді не обминули це подружжя. Марія Матіос подає цілий шерег бід, які падають на родину Ілашуків: викрадення Матронки радянськими прикордонниками, катування і збещення жінки офіцером під час допиту, хвороба Матронки, ревності Михайла і його знущання над дружиною, дитяча правда про тата, психологічна травматизація Матронки, її відторгнення від доньки («Краще би струїла в утробі таку нечистьчи родила німою...»), життєва криза і самогубство Матронки (суїцид пояснюється небажанням жити під одним дахом із донькою, порятунок від страждань), деградація деяких односельців, їхнє моральне нездоров'я, потрясіння 1950 року від голих юних мерців біля сільради з простреленими скронями – засохлими ружами (символ смерті).

Авторка у драмі показує, що не тільки родина Ілашуків, але й інші жителі Черемошного виявилися незахищеними перед новими станами суспільного життя [13, с.12]. Марія Матіос показує національне життя, національну трагедію.

Критика засвідчила, що Марія Матіос приголомшує вмінням концентрувати драми «на одному сантиметрі тексту». Погодьмося: кожна драма із трьох мозаїчних картин «Солодкої Дарусі» є маленьким всесвітом, який можна сприймати під різними кутами зору, цьому сприяє реверсивна побудова сюжету, яку застосовує Марія Матіос.

Ми погоджуємося з оцінкою, висловленою Дмитром Павличком про роман як «найзагадковіше, найпечальніше і найправдивіше творіння з усієї сучасної української літератури» [9, с.6].

Користуючись законом стислого епосу письменниця вміє в невеликому відкрити велике, почути стогін людської душі. Вона подає блискучі психологічні зрізи з життя головної героїні. Авторка перетворює «баювання» Дарусі – втіху від розмови з татом на черемошнянському цвинтарі – в ту вершину, з якої видно все: не тільки долю окремої сироти, а й цілого народу. Недарма одна із жінок у драмі щоденній зауважує, що людям варто частіше ходити на могилки, бо «звідти усе так добре видно, що а-а-але де тобі!...Краще, як із Чорногори» [10, с.28].

М. Матіос показує національне життя, національну трагедію. Саме трагедійний стрижень формує стильову домінанту – провідний елемент художнього твору. Стильовою домінантою у творі виступає поетичне авторське визначення драма на три життя.

Стилю Марії Матіос властива символічність, у творчій практиці вона надавала виняткового значення символі як носієві думки і почуття, спонуки до інтелектуальної творчості, до освоєння художньої мови.

Символи допомагають з'ясувати особливості індивідуального стилю Марії Матіос. Вони також виступають стильовою домінантою роману. Роман «Солодка Даруся» насичений символами-образами, через які авторка умовно відтворює усталену думку, ідею, почуття, спонукає до глибоких роздумів.

У Марії Матіос ружа є символом краси і смерті, незрадливих оберегів нашої духовної спадщини, уособлює прояви людського буття. Із троякою ружею в письменниці асоціюється панорама пізнання світу і життя. Світ в уяві Марії Матіос наділений розмаїтістю, у житті людини переплітаються чорні і яскраві тони. Авторський символ троякої ружі збуджує у свідомості читача розуміння багатоманітності життя, відтворює почуття тривоги, горя, суму і радості. Ще ружа – символ краси, молодості, процвітання, оновлення в природі й у людських почуттях, задоволення.

Образ-символ троякої ружі відіграє роль концепту (загальної думки), за допомогою якого розкривається художня логіка авторського мислення в тексті.

Іншим не менш цікавим символом є «Михайлове чудо». Заголовком драми Матіос називає не тільки головну героїню Матронку, але й дає проєкцію на покарання Михайла і його дружини; прокльони, адресовані Дарусі, збуваються – дівчина стає німою; через добро і зло витлумачує реальне життя. Тут авторка конструює трагедійний час і простір, заповнює континуум щасливими й трагічними подіями з загостреною емоційністю.

«Конфета» – ось перший натяк на пояснення епітета солодка. Відразу ж це слово сприймається як символ неминучості, невідворотності й непереборності біди. Згадується, що цукерка часто уособлює підлість, нечисті наміри, сумнівні обіцянки. Вона стає символом зла стосовно довірливих, безправних істот (іноді й цілих народів).

Річка Черемош, по обидва боки якої «гніздилися» двоє гірських сіл з однаковою назвою – Черемошне – ще один образ-символ у романі, конотований смутком. Символ вікової роз'єднаності України, наслідки якої ми пожинаємо й сьогодні: «Споконвіків мешканці обидвох Черемошних говорили майже однаковою материнською мовою, і однаково склали руки до однакового «отчєнашу», в один і той же день святкували Різдво і Великдень, і навіть одяг у них був схожий, і клятьби, і подяки, лиш віталися люди по два боки ріки трохи інакше, ото майже і вся різниця».

Авторка, символізуючи повсякденні реалії, ставить вічні проблеми життя і смерті, добра і зла, пам'яті, втрати найдорожчих людей: «Нема барабуль, лишається жменька мукички, довго ні з чого збити татові масельця – все можна перетерпіти. Навіть довгий не прихід сюди. Усе можна. Але щоразу, коли Даруся наближається до могилки, душа її також розгортається равликом від страху, що її зараз зустріне мертва - без татового голосу – тиша. Якщо не буде його голосу – не стане і її. Без голосу нащо їй жити?».

Таким чином, ми визначили стильову доміную роману – драма на три життя. При цьому зосередили увагу на жанровій своєрідності роману, символіці та реверсивній побудові сюжету. Перспектива подальшого дослідження передбачатиме поглиблений аналіз не лише роману «Солодка Даруся», а й інших творів письменниці.

Анотація. В статті вивчається індивідуальний стиль М. Матіос, визначаються стилеві фактори роману «Даруся сладкая». Проблема стилю в статті розуміється розширительно, включаючи як змістові, так і формальні параметри. Уточнюється поетичне визначення стилістичної доміную.

Ключові слова: індивідуальний стиль, роман, символіка, образність.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Літературознавча енциклопедія: у 2 т. / Ю. І. Ковалів. – К. ВУ «Академія», 2007. – Т. 2. – 624 с.
2. Карпенко В. О. Антиукраїнські тенденції в Українській державі / В. Карпенко. – К., 2001.
3. Голобородько Я. Буковинська орнаментика Марії Матіос / Ярослав Голобородько // Вісник національної академії наук України. – 2008.
4. Шевченко М. Дивацтва М. Матіос: [Про книги М. Матіос «Життя коротке» та «Нація»] / М. Шевченко. – Чернівці, 2000.
5. Червак Б. Символіка часу в творах Марії Матіос / Б. Червак // Слово і час. – 2000. – № 4. – С.5.
6. Насмінчук, І. А. Проза Марії Матіос: особливості індивідуального стилю: автореф. дис.... канд. філол. наук: 10.01.01 / Ірина Анатоліївна Насмінчук. – Івано-Франківськ : Б. в., 2009. – 16 с.
7. Мазурін М. Я не хочу, щоб мене читали в метро / М. Мазурін // День. – 2001. – № 53(23 березня).

8. Вербич В. Євангеліє від Марії, або «людина навіть у безвиході має вибір» / В. Вербич // Сім'я і дім. – 2005. – № 16 (435), 21 квітня.
9. Павличко Д. Безодня, куди страшно заглядати / Д. Павличко // Літературна Україна –2005. – № 2. – с.6.
10. Матіос М. Солодка Даруся: Видання сьоме / М. Матіос.– Львів: ЛА «ПРАМІДА», 2005. – 176 с.
11. Матіос М. «Жодна книжка не допомогла жодному політикові» / М. Матіос// Дзеркало тижня. – 2006. - № 11. – 25 березня. – с.12.
12. Жила С.Художньо-творча діяльність учнів у процесі вивчення повісті-новели М. Матіос «Просили тато-мама...» / С.Жила // Українська література загальноосвітній школі. – 2003. - № 2. – с.48-52.
13. Жила С.«Трагедія адекватна історії»: роман Марії Матіос «Солодка Даруся» та читацька конференція за цим твором / С.Жила // Українська література в загальноосвітній школі. – 2007. – № 3.
12. Д.А. Беляев. История культуры и искусств: словарь терминов и понятий. Учебное пособие для студентов. – Елец: ЕГУ им. И.А. Бунина, 2010. – 81 с.
13. Йонка Л. У центрі «Дарусі» – Людина зі своєю всесвітньою драмою / Л. Йонка // Львівська газета. –2008. – 29 травня.

УДК 81'44:81'37(811.111+8111.161.2)

СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОРНАТИВНИХ ДІЄСЛІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

А.В. Долженко, О.О. Залужна

Анотація. Стаття присвячена вивченню семантичних особливостей орнативних дієслів на матеріалі англійської та української мов. В ході семантичного аналізу досліджуваних одиниць розглядається як предикатна, так і аргументна інформація, яка є невід'ємною частиною семантики ОД.

Ключові слова: каузативність, посесивність, орнативність, дієслово.

Теоретичні засади дослідження.

У роботі досліджуються орнативні дієслова (ОД) в англійській та українській мовах, тобто дієслова, що виражають оснащення, забезпечення чим-небудь, наприклад, англ. *to supply* 'постачати', *to give* 'дати', *to present* 'дарувати'; укр. *привозити*, *споряджати*, *дарувати*. Термін «орнативність» (від лат. *orno* 'постачати, споряджати') за своїм лексичним походженням має значення надання та постачання.

Орнативність – це універсальна семантично складна похідна лінгвістична категорія, в якій взаємодіють категорія каузативності та посесивності. Ці мовні категорії привертають до себе увагу дослідників і представлені у науковій літературі значною кількістю праць. Так, ОД тим чи іншим чином розглядаються у роботах В. І. Кульчицького [1], Л. Ф. Пономарьової [2] та О.О. Моргунової [3]. Проте, незважаючи на значну кількість робіт, спостерігається відсутність зіставних досліджень категорії орнативності у цілому та на матеріалі англійської та української мов зокрема.

Самі ж ОД не були предметом спеціального зіставного аналізу, а розглядалися як окрема семантична група дієслів в рамках досліджень із питань каузативності [1] та посесивності [4; 5], що зумовлює актуальність даної роботи.

Об'єктом дослідження є ОД в англійській та українській мовах.

Предметом дослідження є семантика ОД в англійській та українській мовах.

Мета статті полягає у встановленні спільних і відмінних ознак англійських та українських ОД. Матеріалом дослідження слугують 112 лексем (48 лексем в англійській та 64 лексеми в українській мові), що були отримані у результаті суцільної вибірки з лексикографічних джерел англійської та української мов.

Проведене дослідження дозволяє зробити такі спостереження та узагальнення.

Категорія каузативності притаманна будь-якій мові, та воно має певні особливості в плані